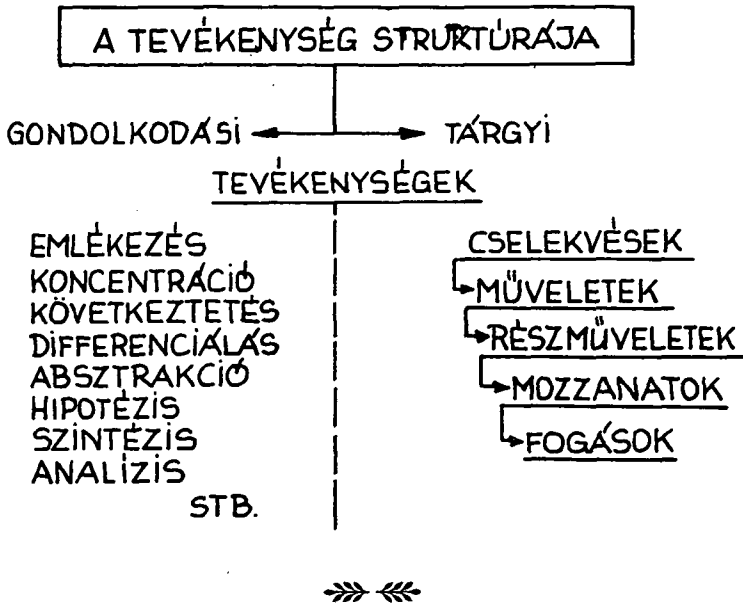

és módszertani szokásainkat. A ránk váró feladatokhoz alapos elmélyülésre és fáradhatatlan önképzésre, megújulásra van szükségünk.

Összegzésül megállapíthatjuk, hogy a technika tantárgyat elfogadhatóan csak az tudja oktatni, aki ki tud lépni az iskola eddigi (hagyományos) keretei közül. Ha tudomásul vesszük, hogy az iskolának a jelent és a jövőt is szolgálnia kell, akkor olyan kommunikációs rendszert kell kialakítania, amellyel a lehető leggyorsabban tud reagálni minden változásra és fejlődésre.

A referátumban igyekeztünk tapasztalataink segítségével megerősíteni Pál Lénárd akadémikus megállapítását, hogy „nem csupán címváltozás” a technika tantárgy elnevezése. Tudomásul kell vennünk, hogy „környezetünk nemcsak természeti, kulturális, hanem technikai környezet is, hogy ma a technika kultúránk része, sőt ismerete a létünk és további fejlődésünk feltétele”.

BERNÁTH BÉLÁNÉ
Pécs

Az eredményesebb orosz olvasás tanításáért

A jövő tanévtől kezdődően az ország minden általános iskolájában elkezdődik 4. osztályban az oroszoktatás. Az eredményesebb nyelvoktatás érdekében 1977 óta tanszékünk kísérleti kutatómunkát folytat, melynek keretében egyik célunk a nyelvoktatás optimális módszereinek a felkutatása.

Tanulmányunkban a 4. osztályban folytatott kísérlet tapasztalatai alapján az olvasástánítás során eredményesen felhasználható feladat- és gyakorlattípusokat kívánjuk bemutatni. Az alábbiakban ismertetésre kerülő feladattípusok alkalmazásával a nyelvtanulás kezdetétől lehetővé válik a tanulók rendszeres és tömeges munkáltatása, alkotó tevékenykedtetése. A nevelés-oktatás folyamatában nem közömbös, hogyan alakul a tanulók olvasási készsége: képesek lesznek-e az olvasást az ismeretek

megszilárdításának és bővítésének eszközeként felhasználni, vagy – ahogy ez ma még gyakran előfordul – küszködve betűzik majd az idegen nyelvű szövegeket.

A tanítási órákon felhasznált gyakorlattípusokat a következő fő csoportokra osztottuk:

- A) Betűk felhasználásához kapcsolódó feladatok;
- B) Szavak olvasásával kapcsolatos feladatok;
- C) Mondatok olvasásával kapcsolatos feladatok.

Mindhárom gyakorlattípuson belül az elsajátításnak három szintjét különböztetjük meg: a ráismerés vagy megnevezés, a reprodukálás és a produkálás (alkalmazás) szintjét.

A gyakorlatok megoldásához a következő eszközök felhasználását javasoljuk:

- applikációs képsorok (több példányban);
- folyóiratokból kivágott és felkasírozott színes képanyag;
- betűkártya, betűsín (minden tanuló rendelkezze saját kis betűkártyával és betűsínnel);
- szókárttyák;
- írásvetítő, előre elkészített nyomtatott és írott szöveg;
- magnetofonszalag a szükséges szövegrészekkel.

A) Először a betűk felhasználására épülő gyakorlatokat mutatjuk be:

1. „Keresem a nagy- vagy a kistestvérem.”

Az olvasástanítás kezdetétől alkalmazható feladat a betűpárok keresése. Ez különösen abban az esetben fontos, amikor a nagy és a kis nyomtatott alakú betűk különböznek egymástól. Két változatát alkalmaztuk:

a) a tanár által felmutatott nagy- vagy kisbetűhöz az osztály minden tanulója megkeresi és felmutatja a megfelelő kis- vagy nagytestvért;

b) az osztály egyik része csak a nagy; a másik része csak a kisbetűket használhatja. A tanár megnevez egy tanulót, aki a nála levő betűcsoportból felmutat egyet. A többi tanuló az ellentétes csoportból emeli ki a testvérbetűt. A feladatot kombinálni lehet szógyűjtéssel is.

2. Hasonló betűismeretre épül a következő feladat is. A betűsínben kirakott nagybetűs szöveget csupa kisbetűvel kell a tanulóknak kirakni. Nehezíteni lehet a feladatot úgy, hogy szerepeltetünk a szövegben tulajdonneveket is. Ebben az esetben óvatosságra intjük a tanulókat.

3. A hiányzó betűk pótlására épülő feladat, melynek három változata ismert: a csak mássalhangzót jelölő betű elhagyása, a csak magánhangzót jelölő betű elhagyása, illetve a kombinált változat.

Például:

.A.A ; П.П. ; .К.О. (МАМА ; ПАПА ; ОКНО)

4. Betűvadászat. Kijelölt szövegből a tanulók „kilövik” a tanár által megjelölt betűt. Lehet csoportonként más-más betűt vadászni. Az a csoport győz, amelyik a kijelölt betűből az összeset kilötte.

5. Az „eltévedt” betűk helyrevezetése. A felcserélt betűk (esetleg szótagok) valódi helyét kell megtalálni a szóban. Fokozza a tanulók érdeklődését, ha a kevert betűs szó hangzása „vidám”. A feladat megoldását versenyszerűen (csapatonként) ajánlatos elvégezni. A győztes az, aki a legelőször ismeri fel az eredeti szót. Például ilyen szóanyag: **ЧАДА (ДАЧА), КОКША (КОШКА), СОБКАЧА (СОБАЧКА), ТЕЛЪУЧИ (УЧИТЕЛЬ), ПАШКА (ШАПКА).**

Teljesen felcserélhetjük a betűsorrendet a szavakban:

АКНМОТЕ, ДАИВН, НОМКАТА.

6. Szóalkotás betűkből. Igen ismert, jól alkalmazható feladat. Két variánsát szoktuk felhasználni:

a) csak a bemutatott betűk felhasználásával alkothatnak a tanulók szavakat:

PL.: Д
 О А
 М = МАМА, ДОМ, ДОМА, ДА

b) a bemutatott betűkből minél több betű felhasználásával:

PL.: У П О МАРТ, КОТ, УТКА, ДОМА,
 М А Р = ПАПА, КАРТА, МАРТА, ТОРТ
 К Д
 Т ПИОНЕР, ДЕКАБРЬ, ПОЕЗД

A feladatot versenyszerűen lehet megoldatni, az a csapat győz, amelyik a szóalkotás alkalmával a legtöbbször használta fel a betűket. Az ellenőrzés áttekinthetőbb, ha a szavakat a tanulók a betűsínben feltüntetik.

7. A feladat a képen látható ábra felismerése és megnevezése.

(A képen „kacsa”, illetve „majom” látható.)

A tanulók a kép alatt kirakják a teljes szót a mágneses táblán vagy a saját betűsínjükben.

B) Szavak olvasásával kapcsolatos feladatok

1. Kép és szókép azonosítása.

Más-más sorrendben adjuk a képeket és a szóképeket. A tanulók feladata az összeillő kép-szókép azonosítása. Gyorsan lemérhető a tanulók teljesítménye, ha a következőképpen oldjuk meg a feladatot: megszámozzuk a képeket is, a szóképeket is. A tanulók leírják, hányas számú szókép illik az 1., 2., 3. stb. illusztrációhoz.

Pl.: 1., 2., 3., 4., 5., 6. számú képhez

az 5., 2., 4., 6., 3., 1. számú szókép tartozik.

2. Kakukktojás

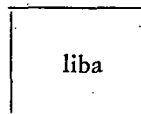
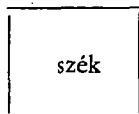
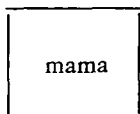
Az azonos sorba írt szavak közül ki kell választani – aláhúzással – az oda nem illőt.

ЛЕВ ТИГР УТКА КУРИЦА ПЕТУХ СТОЛ СОБАКА

3. A helyes szó kiválasztása aláhúzással.

A tanulók három képet láthatnak a táblán. Mindegyik kép alatt három szó található. A tanulók a szavak elolvasása után megállapítják, a három szó közül melyik az, amelyet a kép bemutat.

Pl.:

МАМА	СТОЛ	УТКА
ПАПА	СТУЛ	ГУСЬ
ВОВА	ПАРТА	ТИГР

4. Szavak csoportosítása a megadott kérdőszavak alapján. A kérdőszavak megnyitását fokozatosan bővíteni lehet.

a) első fázisban csak a következő kérdések alapján végezzük a csoportosítást:

КТО?

ЧТО?

МАМА ПАПА КОШКА СОБАКА СТОЛ СТУЛ ОКНО ШКОЛА
НИНА НАТАША САША ЕВА ПАРК ДОМ КОМНАТА ДВОР

b) bővítjük a kérdések számát:

КТО? ЧТО? ГДЕ? ЧТО ДЕЛАЕТ?

c) nemek szerinti csoportosítás a személyes névmások felhasználásával:

ОН

ОНА

ОНО

СТОЛ ПАПА ШКОЛА НИНА КРЕСЛО
ДОМ УЧЕНИК ПАРТА МАМА МОЛОКО

E feladatnál még az élő és élettelen kategóriákat is felhasználhatjuk a főnevek besorolásánál.

5. A bemutatott szavakból mondatok alkotása:

a) minden szó felhasználásával;

b) csak az aláhúzott szavak felhasználásával (egy-egy aláhúzott szóval külön mondatot alkotnak).

ДА ЧИТАЮТ УЧЕНИК НА ДЕТИ ГУЛЯЮТ ДИВАН ДОМА
ПИШЕТ

6. Pantomimjáték igék bemutatásához

Egy tanuló a táblán bemutatott cselekvéseket imitálja. Az osztály figyeli a pantomimjátékot, és azonosítja a táblára felírt igék közül a helyes megoldással. A felírt igéket számmal látjuk el, a tanulók a számokat leírva azonosítják a szót a pantomimmal.

1. <u>играет в мяч</u>	4. спит
2. <u>читает</u>	5. работает
3. <u>пишет</u>	6. гуляет

7. Betűcsere.

A feladatot többféleképpen lehet megoldani, de előre meghatározzuk a kicserélhető betűk számát.

a) a három betűből álló szóban úgy cseréljük ki a betűket, hogy az eredeti szó egy betűje mindig megmaradjon:

ДОМ = ТАМ ВАМ БАМ ДЫМ КОТ ВОТ РОТ ГУМ ЦУМ

b) a négy betűből álló szóban csak egy betűt cserélhetünk:

МАША = МИША КАША ВАША НАША ДАША САША ПАША

A kész mondatot kirakjuk a táblán és elolvastatjuk. A mondathoz a tanulók kérdéseket is szerkeszthetnek.

4. „Hazugságmondatok” kijavítása.

A tanulók „hibás” mondatokat kapnak. A mondatok felolvasása után a hibás szót ki kell emelni, és helyes szóval kell helyettesíteni. Kezdetben egy, később egyre több ilyen mondat adható. Egy-egy mondatban több szó kicserélésére is van lehetőség.

ВОЛК СМОТРИТ ФИЛЬМ. (ПАПА, МАМА, ДЕВОЧКА, ВАНЯ)

ТИГР ЧИТАЕТ КНИГУ. (МИША, УЧЕНИК, УЧИТЕЛЬ, БАБУШКА)

МАМА ПРЫГАЕТ В КЛЕТКЕ. (ОБЕЗЬЯНА)

ДЕДУШКА И БАБУШКА ХОДЯТ В ПЕРВЫЙ КЛАСС. (КАТЯ И ИГОРЬ)

Ezt a feladatot a tanulók nagyon kedvelik. Nemcsak az olvasás gyakoroltására alkalmas, hanem a szókincs felelvenítésére, játékos gyakorlásra is.

5. Kép és szöveg azonosítása.

Két, sok vonatkozásban hasonló eseményt ábrázoló képhez készítünk szöveget. Egy-egy mondatunk a szövegben azonban kizárólagosan csak az egyik, ill. a másik képen látható. A tanulók feladata a kép és szöveg azonosítása, s annak a mondatnak a kikeresése, amely alapján eldöntötték, melyik szöveg melyik képhez tartozik.

6. Címkeresés.

A tanult szókincs alapján rövidebb-hosszabb történeteket adunk elő. A tanulók feladata a történethez címek keresése. A legtalálóbbrakat a táblán is kirakattuk a tanulókkal.

Az itt bemutatott gyakorlatokat tanulóink szívesen végezték. Mi örömmel tapasztaltuk, hogy a gyakorlatok felhasználásának következtében szépen fejlődött olvasási készségük és aktivitásuk, a sikeres munkavégzés pozitívan hatott magatartásukra, órai tevékenységüket vidáman és odaadással végezték.

